

Határozatok Tára

PRIIT PIKAMÄE
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2019. november 26.¹

C-610/18. sz. ügy

**AFMB Ltd és társai
kontra
Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank**

(a Centrale Raad van Beroep [szociális és közszolgálati fellebbviteli bíróság, Hollandia] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Az alkalmazandó jogszabályok meghatározása – 1408/71/EGK rendelet – A 14. cikk (2) bekezdésének a) pontja – 883/2004/EK rendelet – A 13. cikk (1) bekezdésének b) pontja – Nemzetközi tehergépkocsi-vezetők – Más tagállamban történő társaságalapítás – A munkáltató fogalma – A joggal való visszaélés fogalma”

1. Az EUMSZ 267. cikk szerint megindított jelen előzetes döntéshozatali eljárásban a Centrale Raad van Beroep (szociális és közszolgálati fellebbviteli bíróság, Hollandia; a továbbiakban: a kérdést előterjesztő bíróság) három, az 1998. június 29-i 1606/98/EK tanácsi rendelettel módosított, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet² (a továbbiakban: 1408/71 rendelet) 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának, valamint a 2012. május 22-i 465/2012 európai parlamenti és tanácsi rendelettel³ módosított, a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet⁴ (a továbbiakban: 883/2004 rendelet) 13. cikke (1) bekezdése b) pontja i. alpontjának értelmezésére vonatkozó kérdést intéz a Bírósághoz.

2. Ezen előzetes döntéshozatali eljárás kiindulópontja egy Cipruson letelepedett társaság, az AFMB Ltd. (a továbbiakban: AFMB) és nemzetközi tehergépkocsi-vezetők, valamint a Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank (a társadalombiztosítási intézet igazgatósága, a továbbiakban: RSVB) közötti jogvita, amelynek tárgya ez utóbbi azon határozata, amely szerint nem a ciprusi, hanem a holland szociális biztonságra vonatkozó jogszabályokat kell alkalmazni az említett tehergépkocsi-vezetőkre. Ezt a közigazgatási határozatot vitatta az AFMB, amely a ciprusi jogszabályok alkalmazása érdekében az említett tehergépkocsi-vezetőkkel kötött munkaszerződésekre hivatkozik, amelyek kifejezetten az AFMB-t jelölik meg „munkáltatóként” annak ellenére, hogy ezek a tehergépkocsi-vezetők általában olyan holland fuvarozási vállalkozások rendelkezésére álltak, amelyekkel az AFMB flottamenedzsment-megállapodást kötött.

¹ Eredeti nyelv: francia.

² HL 1998. L 209., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 308. o.

³ HL 2012. L 149., 4. o.

⁴ HL 2004. L 166., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 72. o.

3. Azon vitatott kérdés tisztázása, hogy az alapügyben a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdése b) pontja i. alpontjának értelmében az AFMB-t vagy a holland vállalkozásokat kell-e „munkáltatónak” tekinteni, nem elhanyagolható jelentőségű, mivel lehetővé teszi az alkalmazandó nemzeti szociális biztonsági jogszabályok meghatározását annak biztosítása érdekében, hogy a nemzetközi tehergépkocsi-vezetők számára biztosítsák a nemzeti szociális biztonsági rendszerekhez való hozzáférés jogát, függetlenül attól, hogy a származási országukon kívüli más tagállamban foglalkoztatják-e őket. Ebben az összefüggésben azonban nem szabad szem elől téveszteni a munkavállaló lakóhelye vagy rendes munkavégzésének helye szerinti tagállam járulékszintjénél esetlegesen alacsonyabbakat előíró másik tagállami jogi szabályozása által az Unió egységes piacára, különösen a szabad mozgás és a szabad verseny elvére gyakorolt hatást. Mivel az uniós jog – a fejlődésének jelenlegi állapotában – a nemzeti szociális biztonsági rendszereket csupán koordinálja, de nem harmonizálja őket,⁵ e rendszerek jelentős mértékben eltérhetnek egymástól. Ezért bizonyos esetekben nem zárható ki, hogy azt, amit egy tagállam a vállalkozás székhelyével összefüggésben álló jogszerű versenyelőnynek tekint, egy másik tagállam a Szerződésben szabályozott alapvető szabadságok visszaélészerű gyakorlásának minősíti. Ezek az esetek csak példák azokra a különösen érzékeny szempontokra, amelyeket figyelembe kell venni az alapul szolgáló jogi kérdések elemzésekor.

I. Jogi háttér

A. Az 1408/71 rendelet

4. Az 1408/71 rendeletet 1971. június 14-én fogadták el, és 1972. október 1-jén lépett hatályba. Azóta az említett rendeletet több alkalommal módosították. Az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás (EGT-megállapodás)⁶ és a Svájci Államszövetséggel kötött kétoldalú megállapodások⁷ értelmében e rendeletet kell alkalmazni az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) tagállamaiban.⁸

5. Az 1408/71 rendelet „Az alkalmazandó jogszabályok meghatározása” címet viselő II. címe tartalmazza a 13–17. cikket.

6. Az 1408/71 rendelet „Általános szabályok” címet viselő 13. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A 14c. és 14f. cikkekre is figyelemmel, a rendelet hatálya alá tartozó személyekre csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandóak. E jogszabályokat e cím rendelkezései szerint kell meghatározni.”

7. Az említett rendelet 13. cikkének (2) bekezdése így rendelkezik:

„A 14–17. cikk rendelkezéseire is figyelemmel:

a) egy tagállam területén alkalmazott személy e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, még abban az esetben is, ha egy másik tagállam területén rendelkezik lakóhellyel, vagy, ha az őt alkalmazó vállalkozás vagy magánszemély székhelye vagy lakóhelye egy másik tagállam területén található;

5 2010. október 14-i van Delft és társai ítélet (C-345/09, EU:C:2010:610, 84. pont).

6 Az Európai Gazdasági Térségről szóló Megállapodás (HL 1994. L 1., 3. o.). Az 1408/71 rendelet e megállapodás részét képezte az aláírásának időpontjában, és ez utóbbival azonos napon, 1994. január 1-jén lépett hatályba.

7 Egyrészt az Európai Közösség és tagállamai, másrészt a Svájci Államszövetség között a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás (HL 2002. L 114., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 11. fejezet, 41. kötet, 89. o.).

8 Az egyszerűség kedvéért a jelen indítványban használt „tagállamok” kifejezést az Unió tagállamai mellett az EFTA és a Svájci Államszövetség államaira kell érteni.

[...]

8. Az említett rendelet „Az ellenérték fejében munkát végző személyekre (kivéve a tengerészekre) alkalmazandó különös szabályok” című 14. cikkének (1) bekezdése előírja:

„A 13. cikk (2) bekezdésének a) pontja az alábbi kivételekkel és körülmények között alkalmazandó:

Az a személy, akit az őt egy tagállam területén alkalmazó vállalkozás a számára teljesítendő munkavégzés céljából egy másik tagállam területére küld ki, továbbra is az előbb említett tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, feltéve, hogy e munka várható időtartama nem haladja meg a tizenkét hónapot, illetve őt nem olyan személy felváltására küldték ki, akinek kiküldetési ideje letelt;

[...]

9. Az említett rendelet 14. cikkének (2) bekezdése így rendelkezik:

„Az a személy, akit szokásosan két vagy több tagállam területén foglalkoztatnak, a következők szerint meghatározott jogszabályok hatálya alá tartozik:

a) az a személy, aki egy olyan vállalkozás hajózó [helyesen: utazó vagy hajózó] személyzetének tagja, amely más vagy saját számlájára nemzetközi vasúti, közúti, légi vagy belvízi személyszállítási vagy áru fuvarozási szolgáltatást végez, és amely vállalkozás székhelye egy tagállamban található, ez utóbbi tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik a következő megszorításokkal. Ugyanakkor:

[...]

ii) ha az adott személyt elsődlegesen annak a tagállamnak a területén alkalmazzák, amelyben lakóhellyel rendelkezik, e személy e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, még abban az esetben is, ha az őt alkalmazó vállalkozás annak a tagállamnak a területén nem rendelkezik székhellyel, fiókteleppel vagy állandó képvisellel;

[...]

B. A 883/2004 rendelet

10. Az 1408/71 rendeletet hatállyal hatályon kívül helyezte a 2004. április 29-én elfogadott 883/2004 rendelet, amely 2010. május 1-jén lépett hatályba. Az EGT-megállapodás⁹ és a Svájci Államszövetséggel kötött kétoldalú megállapodások¹⁰ értelmében e rendelet az EFTA államaiban is alkalmazandó.

11. A 883/2004 rendelet „Az alkalmazandó jogszabályok meghatározása” címet viselő II. címe tartalmazza a 11–16. cikket.

9 A 883/2004 rendeletet az EGT-megállapodás VI. mellékletének (Szociális biztonság) és 37. jegyzőkönyvének módosításáról szóló, 2011. július 1-jei 76/2011. sz. EGT-vegyesbizottsági határozattal (HL 2011. L 262. 33. o.) építették be az EGT-megállapodásba. E rendeletet 2012. június 1-jétől kell alkalmazni Norvégiában, Izlandon és Liechtensteinben.

10 A 883/2004 rendeletet az Egyrésről az Európai Közösség és tagállamai, másrésről a Svájci Államszövetség között a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás által létrehozott Vegyes Bizottságnak a megállapodáshoz tartozó, a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló II. melléklet cseréjéről szóló, 2012. március 31-i 1/2012. sz. határozattal (HL 2012. L 103. 51. o.) építették be az egyrésről az Európai Közösség és tagállamai, másrésről a Svájci Államszövetség között a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodásba. E rendeletet a Svájci Államszövetségben 2012. április 1-jétől alkalmazandó.

12. A 883/2004 rendelet „Általános rendelkezések” című 11. cikke szerint:

„Az e rendelet hatálya alá tartozó személyekre csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandóak. E jogszabályokat e cím rendelkezései szerint kell meghatározni.”

13. Az említett rendelet „Különös szabályok” című 12. cikkének (1) bekezdése előírja:

„Az a személy, aki a tagállamok egyikében munkavállalóként végzi tevékenységét olyan munkáltató alkalmazásában, aki tevékenységeit szokásosan abban a tagállamban végzi, és akit az említett munkáltató egy másik tagállamba küld, hogy a munkáltató nevében ott munkát végezzen, továbbra is az előbb [helyesen elsőként] említett tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartozik, feltéve, hogy az ilyen munkavégzés várható időtartama nem haladja meg a huszonnégy hónapot, és a szóban forgó személy kiküldetése nem egy másik kiküldött személy felváltása céljából történik.

[...]”

14. Az említett rendelet 13. cikkének (1) bekezdése szerint:

„A két vagy több tagállamban szokásosan munkavállalóként tevékenységet végző személy a következők hatálya alá tartozik:

- a) a lakóhely szerinti tagállam jogszabályai, ha tevékenységének jelentős részét abban a tagállamban végzi; vagy
- b) ha tevékenységének nem jelentős részét végzi a lakóhely szerinti tagállamban:
  - i) annak a tagállamnak a jogszabályai, amelyben a vállalkozás vagy munkáltató bejegyzett székhelye vagy üzletviteli helye található, ha a személyt egyetlen vállalkozás vagy munkáltató alkalmazza;

[...]”

15. A 883/2004 rendelet „Hatályon kívül helyezés” címet viselő 90. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„Az [1408/71] rendelet e rendelet hatálybalépésének napjától hatályát veszti.

Az [1408/71] rendelet azonban hatályban marad és továbbra is joghatással bír a következők alkalmazásában:

[...]

- c) az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás, az egyrészről az Európai Közösség és tagállamai, másrészről a Svájci Államszövetség közötti, a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás és más megállapodások, amelyek hivatkoznak az [1408/71] rendeletre, amíg az említett megállapodásokat e rendelet fényében nem módosítják.”

II. A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

16. Amint a fentiekben megemlítettem, az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet az AFMB és több, Hollandiában lakóhellyel rendelkező nemzetközi tehergépkocsi-vezető, valamint az RSVB között, az „A1-es igazolások”¹¹ – amelyekben az RSVB igazolta, hogy a szóban forgó munkavállalókra a holland szociális biztonsági jogszabályokat kell alkalmazni – 2013. október 2. és 2014. július 9. közötti kibocsátása tárgyában fennálló jogvita keretében terjesztették elő. Az ezen igazolások által lefedett időszakok esetről esetre változnak, azonban egyik sem kezdődik 2011. október 1-je előtt, és egyik sem végződik 2015. május 26. után (a továbbiakban a „vitatott időszakok”).

17. Az RSVB úgy vélte, hogy azokat a holland fuvarozási vállalkozásokat, amelyek határozatlan időre alkalmazzák a teljeskörűen rendelkezésükre álló tehergépkocsi-vezetőket, amelyek ez utóbbiak felett tényleges utasítási jogot gyakorolnak, és amelyeknek ténylegesen viselniük kell a bérköltségeket, a szociális biztonsági rendszerek koordinálására vonatkozó uniós szabályok alkalmazásának céljából „munkáltatóknak” kell tekinteni.

18. Az AFMB lényegében arra való hivatkozással vitatja ezt a megállapítást, hogy a tehergépkocsi-vezetőkkel kötött azon munkaszerződések alapján tekintendő „munkáltatónak”, amelyekben kifejezetten megállapodtak a ciprusi jog alkalmazásáról, és hogy ezen okból a szociális biztonság vonatkozásában a ciprusi jogszabályokat kell alkalmazandónak tekinteni.

19. A 2014. júliusában hozott határozatai értelmében az RSVB úgy vélte, hogy a 2013. októberi határozatokkal szemben az AFMB nevében felhozott kifogások megalapozatlanok.

20. 2016. március 25-i ítéletével az amszterdami bíróság megalapozatlanság miatt elutasította a fent hivatkozott 2014. júliusi határozatokkal szemben az AFMB nevében benyújtott kereseteket.

21. A kérdést előterjesztő bíróság – amely előtt a bírósági eljárás jelenleg folyamatban van – véleménye szerint az alapügy eldöntése többek között a szociális biztonsági rendszerek koordinálására vonatkozó uniós szabályok értelmezésétől függ. E bíróság arra vonatkozóan kér felvilágosítást, hogy a vitatott időszakokban a Hollandiában székhellyel rendelkező fuvarozási vállalkozások vagy az AFMB volt a tehergépkocsi-vezetők munkáltatója, és ezáltal melyik tagállam szociális biztonságra vonatkozó jogszabályait kell alkalmazni.

22. E körülmények között a Centrale Raad van Beroep (szociális és közszolgálati fellebbviteli bíróság) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

- „1) a) Úgy kell-e értelmezni az [1408/71 rendelet] 14. cikke (2) bekezdésének a) pontját, hogy olyan körülmények között, mint amilyenek az alapügyben szerepelnek, a munkavállalóként foglalkoztatott nemzetközi tehergépkocsi-vezető
- i) azon fuvarozási vállalkozás utazó személyzete tagjának tekintendő, amely őt felvette, amelynek ténylegesen határozatlan ideig korlátlanul rendelkezésére áll, amely vele szemben a tényleges utasítási jogot gyakorolja, és amelynek ténylegesen viselnie kell a bérköltségeket, vagy

¹¹ Az „A1 igazolás” a tagállamok illetékes intézménye által a 883/2001 rendelet alapján kibocsátott („E101-es igazolásnak is nevezett) dokumentum, amely az Unión belül utazó munkavállalóknak e tagállam szociális biztonsági rendszerében fennálló biztosítását igazolja. Annak igazolására használják, hogy a társadalombiztosítási járulékokat például kiküldött, vagy egyidejűleg több tagállamban munkát végző munkavállalók után az Unió egy másik tagállamában megfizették.

- ii) azon vállalkozás utazó személyzete tagjának tekintendő, amely formálisan munkaszerződést kötött vele, és amely részére az i) alpontban említett fuvarozási vállalkozással kötött megállapodás alapján díjazást fizetett, és ezzel kapcsolatban az e vállalkozás székhelye szerinti tagállamban, nem pedig az i) alpontban említett fuvarozási vállalkozás székhelye szerinti tagállamban fizetett járulékokat, vagy
  - iii) egyaránt tekintendő az i) alpontban említett és a ii) pontban említett vállalkozás utazó személyzete tagjának?
- b) Úgy kell-e értelmezni a [883/2004 rendelet] 13. cikke (1) bekezdésének b) pontját, hogy olyan körülmények között, mint amilyenek az alapügyben szerepelnek, a munkavállalóként foglalkoztatott nemzetközi tehergépkocsi-vezető munkáltatójának
- i) azon fuvarozási vállalkozás tekintendő, amely az érintettet felvette, amelynek az érintett ténylegesen határozatlan ideig korlátlanul rendelkezésére áll, amely az érintettel szemben a tényleges utasítási jogot gyakorolja, és amelynek ténylegesen viselnie kell a bérköltségeket, vagy
  - ii) azon vállalkozás tekintendő, amely formálisan munkaszerződést kötött a tehergépkocsi-vezetővel, és amely részére az i) alpontban említett fuvarozási vállalkozással kötött megállapodás alapján díjazást fizetett, és ezzel kapcsolatban az e vállalkozás székhelye szerinti tagállamban, nem pedig az i) alpontban említett fuvarozási vállalkozás székhelye szerinti tagállamban fizetett járulékokat, vagy
  - iii) egyaránt tekintendő az i) alpontban említett és a ii) alpontban említett vállalkozás?
- 2) Ha olyan körülmények között, mint amilyenek az alapügyben szerepelnek, az első kérdés a) pontjának ii) alpontjában és az első kérdés b) pontjának ii) alpontjában említett vállalkozást kell munkáltatónak tekinteni:

Az alapügyekben egészben vagy részben megfelelően alkalmazandók-e az [1408/71 rendelet] 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának és a [883/2004 rendelet] 13. cikke (1)bekezdése b) pontjának alkalmazása céljából azok a különleges feltételek, amelyek mellett a munkaerő kölcsönzők és egyéb olyan munkáltatók, mint a közvetítők, az [1408/71 rendelet]14. cikke (1) bekezdésének a) pontjában és a [883/2004 rendelet] 12. cikkében szabályozott, a foglalkoztatás szerinti állam elve alóli kivételekre hivatkozhatnak?

- 3) Ha olyan körülmények között, mint az alapügyekben szereplő körülmények, az első kérdés a) pontjának ii) alpontjában és az első kérdés b) pontjának ii) alpontjában említett vállalkozást kell munkáltatónak tekinteni, a második kérdésre pedig nemleges választ kell adni:

Az Unió vagy az EFTA jogával való visszaélésnek tekintendő helyzetet képeznek-e a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemben ismertetett tények és körülmények? Amennyiben igen, milyen következménnyel jár ez?"

III. A Bíróság előtti eljárás

23. A 2018. szeptember 20-án kelt előzetes döntéshozatalra utaló határozat a Bíróság Hivatalához 2018. szeptember 25-én érkezett.

24. A Bíróság Alapokmányának 23. cikkében szereplő határidőn belül írásbeli észrevételeket az alapeljárás felei, a cseh, a francia, a ciprusi, a magyar, a holland, az osztrák kormány, az Egyesült Királyság kormánya, valamint a Bizottság nyújtott be.

25. A 2019. szeptember 17-i tárgyaláson az alapeljárásban részt vevő felek, a francia, a ciprusi, a holland és az osztrák kormány, valamint a Bizottság képviselői ismertették szóbeli észrevételeiket.

IV. Jogi elemzés

A. Előzetes megjegyzések

1. A szociális biztonsági rendszerek koordinálására vonatkozó uniós szabályok céljai és működése

26. A kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és azon kihívások jobb megértése érdekében, amelyekkel a kérdést előterjesztő bíróságnak az alapeljárásban szembesülnie kell, előzetesen emlékeztetni kell a szociális biztonsági rendszerek koordinálására vonatkozó uniós szabályok céljaira és működésére.

27. Amint az az 1408/71 rendeletben foglalt szabályokat megújító és egyszerűsítő, azonban a célkitűzéseit megőrző 883/2004 rendelet (1) és (45) preambulumbekzdéséből kitűnik, ez utóbbi rendelet célja a nemzeti szociális biztonsági rendszerek összehangolására vonatkozó szabályok biztosítása a személyek szabad mozgásának biztosítása, és ezáltal az életszínvonal és az Unión belül utazó személyek alkalmazására vonatkozó feltételek javításához való hozzájárulás.¹²

28. E rendeletek II. címének (Az alkalmazandó jogszabályok meghatározása) rendelkezései, amelyek közé tartoznak azok a rendelkezések, amelyeket a Bíróságnak a jelen ügyben értelmeznie kell, teljes és egységes kollíziós szabályrendszert képeznek, amelyek célja annak biztosítása, hogy az Unión belül mozgó munkavállalók csak egy tagállam szociális biztonsági rendszeréhez tartozzanak, és így el lehessen kerülni az alkalmazandó tagállami jogszabályok halmozódását, valamint az esetlegesen ebből fakadó nehézségeket, továbbá annak megakadályozása is, hogy az e rendeletek hatálya alá tartozó személyeket – alkalmazandó jogszabály hiányában – megfosszák a szociális biztonsági védelemtől.¹³

29. A szociális biztonsági rendszerek összehangolására vonatkozó uniós jogalkotás tehát olyan objektív kritériumokat ír elő, amelyek alapján meghatározhatók a munkavállalókra határon átnyúló helyzetben alkalmazandó nemzeti jogi rendelkezések. A 883/2004 rendelet 11. cikke (3) bekezdésének a) pontja állapítja meg a *lex loci laboris* általános elvét, amely szerint a munkavállalók azon tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartoznak, amelyben munkavállalóként tevékenységet folytatnak. Ez az általános elv annak biztosítására irányul, hogy az egyazon országban dolgozó valamennyi munkavállalókra ugyanazok a szociális biztonsággal kapcsolatos jogszabályok vonatkozzanak, és ugyanazokat a szociális ellátásokat kapják.¹⁴ Csak így lehet a verseny nemkívánatos formáit a bérköltségekkel, következőképpen a nemzeti szociális biztonsági rendszerekre gyakorolt nyomással megelőzni.

30. Mindazonáltal ezen elv alól több kivétel is alkalmazandó a következő rendelkezésekben, és különösen az említett rendelet 13. cikke (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott konkrét esetekben; ez utóbbi pontból az következik, hogy a két vagy több tagállamban szokásosan munkavállalóként tevékenységet végző személy a lakóhelye szerinti tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, ha tevékenységének jelentős részét abban a tagállamban végzi. Ezzel szemben, arra az esetre,

12 2017. július 13-i Sojoja ítélet (C-89/16, EU:C:2017:538, 34. pont).

13 Lásd ebben az értelemben: 2006. március 9-i Piatkowski ítélet (C-493/04, EU:C:2006:167, 21. pont).

14 2018. szeptember 6-i Alpenrind és társai ítélet (C-527/16, EU:C:2018:669, 97. és 98. pont).

ha ez a személy tevékenységének nem jelentős részét végzi a lakóhelye szerinti tagállamban, e rendelet 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja azon tagállam jogszabályainak alkalmazását írja elő, amelyben a vállalkozás vagy a magánszemély munkáltató bejegyzett székhelye vagy üzletviteli helye található, ha a személyt egyetlen vállalkozás vagy magánszemély munkáltató alkalmazza.

31. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik,¹⁵ hogy a nemzeti bíróság szerint az alapügyben a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdésének b) pontját kell alkalmazni, mivel a tehergépkocsi-vezetők tevékenységüket szokásosan az Unió vagy az EFTA két vagy több tagállamában végezték. Ezért, amint arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, a tehergépkocsi-vezetők részben, de nem elsődlegesen a lakóhelyük szerinti országban, azaz Hollandiában dolgoztak, és nem ott végezték releváns tevékenységük jelentős részét. Ebből arra következtet, hogy a holland jogszabályokat nem az említett rendelet 13. cikke (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott lakóhely szerinti országnak, hanem kizárólag a 13. cikke (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott, a munkáltató székhelye szerinti országnak megfelelően kell alkalmazni. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a munkáltatói jogállás meghatározó fontossággal bír az alapügy elbírálása szempontjából, mivel az AFMB székhelye Cipruson található. Véleményem szerint ez a megállapítás kétségszövegbevonhatatlan, mivel a nemzeti bíróság feladata az alapügy tényeinek megállapítása, és a vonatkozó uniós rendelkezések alkalmazása.

32. Mivel a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdése b) pontjának esetleges alkalmazása az alapügy központi eleme, e rendelkezést közelebbről meg kell vizsgálni. E rendelkezés szerint az alkalmazandó nemzeti jogszabályok meghatározása szempontjából a kapcsolódási pont a munkáltató székhelye. Ezzel összefüggésben megjegyzem, hogy a jogalkotó nem vette át az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának korábbi szövegét, amely a valamely vállalkozásnak a más számlájára közúti személyszállítási vagy áru fuvarozási szolgáltatást végző utazó személyzetére alkalmazandó különös rendelkezést tartalmazott, és amely egyben azon tagállam nemzeti jogszabályainak alkalmazását is előírta, amelyben a munkáltató székhelye van. Megjegyzem, hogy eltérő szövegük ellenére e két rendelkezésnek pontosan ugyanaz a célja.¹⁶ Úgy tűnik ugyanis, hogy a jogalkotó egyszerűen eltekintett a korábban hatályban lévő rendelkezés részletesebb megfogalmazásától, amely a nemzetközi közúti szállítás sajátos esetére hivatkozott, és helyette egy általánosabban megfogalmazott rendelkezést alkalmazott. Az új rendelkezés megfogalmazása immár kellően tág ahhoz, hogy nem csak a nemzetközi közúti szállítás, hanem más, két vagy több tagállamban munkavállalóként végzett tevékenységeket is magában foglaljon. Úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság tudatában volt ennek, ezért az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdését mindkét rendelkezésre hivatkozva fogalmazta meg. Ebből következik, hogy az alapügy tényállása mindkét rendelkezés hatálya alá tartozhat. Ezért úgy vélem, hogy elvileg lehetséges az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának és a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdése b) pontjának együttes értelmezése.

2. Az 1408/71 rendeletnek és a 883/2004 rendeletnek a jelen ügyben történő ratione loci és ratione temporis alkalmazása

33. Azonos jogalkotási céljuk ellenére meg kell vizsgálni e két rendelet *ratione loci* és *ratione temporis* alkalmazásának kérdését, mivel néhány észrevételt benyújtó tagállam kétségét fejezte ki az előzetes döntéshozatalra előterjesztett elő kérdésnek az 1408/71 rendelet értelmezésére vonatkozó a) pontjának elfogadhatóságával kapcsolatban.

¹⁵ Lásd: az előzetes döntéshozatalra utaló végzés 7.1.3. pontja.

¹⁶ Amint arra Bot főtanácsnok a Chain ügyre vonatkozó indítványában (C-189/14, EU:C:2015:345, 25. pont) rámutatott, a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdése b) pontjának szövegezése alapvetően nem módosult.

34. Amint az az alapeljárás alapjául szolgáló tényállás összefoglalásában szerepel, meg kell állapítani egyrészt, hogy az AFMB-t 2011. május 10-én alapították, másrészt pedig, hogy a tehergépkocsi-vezetők tevékenységét lefedő vitatott időszakok 2011. október 1-jétől 2015. május 26-ig tartanak. Más szavakkal, mindegyik esemény 2010. május 1-je után, a 883/2004 rendeletnek az Európai Unióban történő hatálybalépése után következett be. Ennélfogva első pillantásra úgy tűnik, az alapügyben kizárólag e rendeletet kell alkalmazni.

35. Ugyanakkor úgy vélem, hogy a 883/2004 rendelet értelmezése az 1408/71 rendelet jobb megértéséhez is hasznos lehet, annál is inkább, mivel ez utóbbi bizonyos ideig továbbra is hatályban volt az EFTA-államokban,¹⁷ ahol a tehergépkocsi-vezetők a vitatott időszakokban feltehetően szintén dolgoztak. A két rendelet rendelkezéseinek a Bíróság általi együttes értelmezése hasznos útmutatást nyújthat más olyan hasonló esetekben, amelyek e két rendelet valamelyikének hatálya alá tartoznak, miáltal biztosítható lehet egységes alkalmazásuk az Unió és az EFTA-államok területén.¹⁸ Ilyen körülmények között elfogadhatónak kell tekinteni az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés a) pontját, amely alapján a Bíróságnak az 1408/71 rendelet értelmezéséről is határoznia kell.

36. A fenti megfontolások fényében elemzésemet a 883/2004 rendelet rendelkezéseire összpontosítom, egyúttal – amikor szükségesnek látom – utalok az 1408/71 rendelet vonatkozó rendelkezéseire is. A továbbiakban megfogalmazott észrevételek érvényesek mindkét rendelet egyenértékű rendelkezéseire.¹⁹

B. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdéstről

1. Az alkalmazandó nemzeti jogszabályok meghatározására vonatkozó szempontok kidolgozásának szükségessége

37. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésével – amelyre a fent ismertetett okok miatt együttes választ kell adni a hivatkozott két rendelettel kapcsolatos kérdések vonatkozásában –, a kérdést előterjesztő bíróság kérdése lényegében arra irányul, hogy a 883/2004 rendelet²⁰ 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja alkalmazásában ki rendelkezik a nemzetközi közúti fuvarozásban alkalmazott tehergépkocsi-vezető „munkáltatójának” jogállásával abban az esetben, amikor ez a munkavállaló korlátlanul egy olyan vállalkozás rendelkezésére áll, amelynek a bérköltségeket ténylegesen viselnie kell, és amely az érintettel szemben tényleges utasítási joggal rendelkezik, azonban e munkavállaló egy másik vállalkozással kötött munkaszerződést, amely e fuvarozási vállalkozással kötött megállapodás alapján fizeti a munkabért.

¹⁷ 2012. május 31-ig Norvégiában, Izlandon és Liechtensteinben, és 2012. június 31-ig Svájcban.

¹⁸ Norvégiával, Izlanddal, Liechtensteinnel kapcsolatban – amint arra a Bíróság az ítélkezési gyakorlatában rámutatott, a Bíróság kizárólag az Unió vonatkozásában rendelkezik hatáskörrel az EGT-megállapodásnak az EUMSZ 267. cikk alapján történő értelmezésére, míg az EGT-megállapodás 108. cikkének (2) bekezdése és az EFTA felügleleti megállapodás 34. cikke értelmében az EGT-megállapodásnak az EFTA tagállamokban történő értelmezésére az EFTA Bíróság rendelkezik hatáskörrel (lásd: 1999. június 15-i Andersson és Wåkerås-Andersson ítélet, C-321/97, EU:C:1999:307, 28. és 29. pont). E bírói hatáskörmegosztás ellenére, amely az EGT „két pillére”, azaz az Unió és az EFTA között fennálló intézményi struktúrát tükrözi, a bíróságok között párbeszéd jött létre, ami hozzájárul a közös jogi aktusok egységes értelmezéséhez és alkalmazásához (lásd: Trstenjak főtanácsnok Marques Almeida ügyre vonatkozó indítványa, C-300/10, EU:C:2012:414, 25. lábjegyzet). Ami Svájcot illeti, az intézmények közötti párhuzamosság itt is fennáll abban az értelemben, hogy a Bíróságot az EUMSZ 267. cikk alapján kizárólag az Unió vonatkozásában illeti meg hatáskör a kétoldalú megállapodások értelmezésére, míg a Svájci Államszövetség bíróságainak, és végső fokon a szövetségi bíróságnak is megmarad a hatásköre e megállapodások értelmezésére (lásd: 2011. október 6-i Graf és Engel ítélet, C-506/10, EU:C:2011:643). A szövetségi bíróság ugyanakkor többek között a személyek szabad mozgásával kapcsolatban figyelembe veszi a Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatát. Ezért nem zárható ki, hogy az EFTA-bíróság és a svájci bíróságok elősegítik a Bíróság jelen ügyből eredő ítélkezési gyakorlatának az EGT-megállapodásba és a személyek szabad mozgásáról szóló kétoldalú megállapodásba beépített szociális tárgyú koordinációs rendeletekre történő alkalmazását.

¹⁹ A Bíróságnak azon gyakorlatára vonatkozóan, amely a nemzeti bíróságok részére való hasznos válaszadás céljából az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseknek az uniós jog időbeli hatálya alapján történő átfogalmazásából áll, lásd: 2017. szeptember 14-i Delgado Mendes ítélet (C-503/16, EU:C:2017:681, 31. és 32.pont); 2018. október 25-i Roche Lietuva ítélet (C-413/17, EU:C:2018:865, 17–20. pont).

²⁰ A jogi elemzés szempontjából az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjával egyenértékű rendelkezés.

38. A „munkáltató” fogalmát az uniós jog nem határozza meg. A szociális biztonsági rendszerek összehangolásáról szóló rendeletek sem tartalmazzak kifejezett hivatkozást a tagállamok jogára e fogalom jelentésének és hatályának meghatározása céljából. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az uniós jog egységes alkalmazásának és az egyenlőség elvének egy ilyen ügy vonatkozásában fennálló követelményeiből következik, hogy a szóban forgó fogalmat az egész Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni,²¹ figyelembe véve azokat az összefüggéseket, amelyekben e fogalmat alkalmazni kell, továbbá a koordinációs rendeletek célját.²²

39. Véleményem szerint az önálló értelmezés annál lényegesebb mivel a „munkáltató” fogalma kapcsolódási pontot képez az alkalmazandó kollíziós szabály alkalmazása során, amelynek célja, hogy egyetlen állam szociális biztonsági jogszabályai jelölje meg alkalmazandó jogként. Ez a cél egyértelműen nem valósul meg, ha a tagállami jogszabályok közötti eltérések eltérő jogi rendszerekhez vezetnek.

40. A kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy kizárólag a munkaszerződésből, illetve több objektív kritériumból kell-e kiindulni, vagy ötvözni kell-e ezt a két opciót annak meghatározása érdekében, hogy olyan körülmények között, mint az alapügyekben szereplő körülmények, ki rendelkezik a „munkáltató” jogállásával. Véleményem szerint az, ha kizárólag egy szerződéses jogviszony fennállásából kellene kiindulni, egy kifejezetten formalista álláspont védelmét jelentené. Az ilyen megközelítés elutasítását jogszerű indokok – többek között az a veszély, hogy mesterséges jogi konstrukciók révén megkerülik a koordinációs rendeleteket – teszik lehetővé. Ennélfogva indokoltabb lenne egy olyan megközelítést választani, amely kellőképpen figyelembe veszi a munkavállalóknak az egységes piacon fennálló helyzetét és a mai munkaviszonyok összetettségét. A szolgáltatás igénybe vevője és a szolgáltató – amely a szolgáltatást saját maga nyújtja, vagy szerződési kötelezettségei teljesítése érdekében alvállalkozót, kirendelt munkavállalókat vagy egyéb eszközöket vehet igénybe – között lehetséges magánjogi konstrukciók sokfélesége ugyanis az elemzésben rugalmasabb megközelítést tesz szükségessé. Mindemellett számomra a legmegfelelőbb módszer az, amely a „munkáltató” azonosítását az összes releváns körülmény eseti vizsgálata alapján, és objektív kritériumok alkalmazásával valósítja meg. E módszernek el kell kerülnie, hogy az egységes piac alapvető szabadságait eszközként használják, vagy kijátszáshoz vezessenek.

2. A Bíróság ítélkezési gyakorlatának elemzése

41. Úgy vélem, hogy a Bíróságnak a szociális biztonságra, a munkaviszonyokra és a nemzetközi magánjogra vonatkozó ítélkezési gyakorlata referenciaértékeket nyújt egy differenciált megközelítés alátámasztására. Az alábbi fejtegetések során megpróbálom azonosítani az említett esetenkénti vizsgálat elvégzése szempontjából hasznos feltételeket.

a) A munkaviszonyok meghatározó elemei

42. Rá kell mutatni, hogy úgy tűnik, hogy az ítélkezési gyakorlat nagyobb figyelmet szentelt a „munkavállaló” szerepének, mint a „munkáltatóénak”. E gyakorlatban ugyanis viszonylag kevés olyan elem szerepel, amelyből ez utóbbi jellemzőire lehet következtetni. Természetesen nyilvánvalóan lehetetlen a munkáltató joginak és kötelezettségeinek vizsgálatát figyelmen kívül hagyva elemezni a munkavállaló jogait és kötelezettségeit, tekintve, hogy végső soron a munkaviszony összeköti őket.

21 A számos példa közül lásd: 2016. október 18-i Nikiforidis ítélet (C-135/15, EU:C:2016:774, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

22 Lásd: 2018. szeptember 6-i Alpenrind és társai ítélet (C-527/16, EU:C:2018:669, 88–98. pont).

43. Ennek következtében a „munkáltató” szerepének tisztázása érdekében először is be kell mutatni a munkaviszonynak az ítélkezési gyakorlatban található általános meghatározását. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a munkaviszony legfontosabb jellemzője az a körülmény, hogy valamely személy meghatározott ideig, más személy javára és irányítása alatt, díjazás ellenében szolgáltatást nyújt.²³ Mindeközben meg kell határozni azokat a szempontokat, amelyeket a Bíróság a munkavállaló és a munkáltató közötti, az uniós jog fent említett három területén a munkaviszonyt jellemző alárendeltségi kapcsolat fennállásának megállapítása céljából kidolgozott.

b) A szociális biztonságra vonatkozó ítélkezési gyakorlaton alapuló szempontok

44. A szociális biztonságra vonatkozó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a szerződéses kapcsolatok mellett a munkavállaló tényleges munkajogi helyzete is meghatározó. Az ügy valamennyi releváns objektív körülményét figyelembe kell venni a munkaviszonyt jellemző alárendeltségi viszony meghatározása érdekében.

45. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a koordinációs rendeletek kollíziós szabályainak alkalmazása kizárólag a munkavállalónak az ügy összes körülményéből következő objektív helyzetétől függ.²⁴ Konkrétabban, a Bíróság 2012. október 4-i Format ítéletében²⁵ iránymutatást adott arra vonatkozóan, hogy hogyan kell meghatározni az alkalmazandó szociális biztonságra vonatkozó nemzeti jogszabályokat abban az esetben, amelyben a munkavállaló két vagy több tagállamban dolgozott. Ebben az ítéletben a Bíróság kimondta, hogy „[a szerződéses] iratok szövegén kívül figyelembe [kell venni] olyan elemeket, mint például az, hogy az érintett munkáltató és munkavállaló közötti ilyen jellegű, hasonló munkaszerződéseket hogyan teljesítették korábban a gyakorlatban, valamint e szerződések megkötésének körülményeit, vagy általánosabban, az érintett vállalkozás által végzett tevékenységek jellegzetességeit, amennyiben ezen tényezők megvilágíthatják az érintett munka tényleges jellegét”. A Bíróság hozzátette, hogy „a szerződéses iratok szövegétől függetlenül [az említett vizsgálat lefolytatására köteles nemzeti hatóságnak] a munkavállaló tényleges helyzetére kell alapoznia a megállapításait”.²⁶

46. Úgy vélem, hogy az 1970. december 17-i Manpower ítélet²⁷ alapjául szolgáló, munkavállalók munkaerő-kölcsönző ügynökség általi kiküldéséről szóló ügy különös relevanciával bír a jelen vonatkozásban, mivel a Bíróság ezen ítéletben állapította meg a hasznos szempontokat. Ezen ítéletből arra lehet következtetni, hogy a koordinációs rendeletek értelmében azt a felet kell „munkáltatónak” tekinteni, amely felelős a munkavállaló alkalmazásáért, ez utóbbi részére a díjazás megfizetéséért, vele szemben szankciók alkalmazásáért és elbocsátásáért²⁸. Ez azt mutatja, hogy a Bíróság figyelembe veszi a tényleges munkajogi helyzetet, és nem csak a munkaszerződésből indul ki.

c) A munkaviszonyra vonatkozó ítélkezési gyakorlat szerinti szempontok

47. A munkaügyi kapcsolatokra vonatkozó ítélkezési gyakorlat elemzése szintén annak megállapítását teszi lehetővé, hogy a munkáltatót az ügy valamennyi objektív és releváns körülményének figyelembevételével kell meghatározni. Ebből a szempontból nem feltétlenül „munkáltató” az a fél, amellyel a munkavállaló formális munkaszerződést kötött.

23 2014. december 4-i FNV Kunsten Informatie en Media ítélet (C-413/13, EU:C:2014:2411, 34. pont).

24 Lásd: 2010. október 14-i van Delft és társai ítélet (C-345/09, EU:C:2010:2010, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2013. május 16-i Wencel ítélet (C-589/10, EU:C:2013:303, 52. pont).

25 2012. október 4-i Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe ítélet (C-115/11, EU:C:2012:606).

26 2012. október 4-i Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe ítélet (C-115/11, EU:C:2012:606, 45. és 46. pont).

27 1970. december 17-i Manpower ítélet (35/70, EU:C:1970:120).

28 1970. december 17-i Manpower ítélet (35/70, EU:C:1970:120, 17. és 18. pont).

48. A Bíróság a Danosa ítéletében,²⁹ amely 92/85/EGK irányelv³⁰ értelmezésére vonatkozott, mindenekelőtt emlékeztetett a munkaviszony fent említett³¹ legfontosabb jellemzőjére, az alárendeltségi viszonyra, amelynek keretében a munkavállaló ellenőrzés alatt áll,³² majd azt a pontosítást tette, hogy „[e tekintetben] nem meghatározó a munkaviszony nemzeti jog szerinti minősítése és formája, sem pedig a két személy közötti jogviszony jellege”.³³

49. Felidézem az Albron Catering ítéletet³⁴ is, amely a 2001/23/EK irányelv³⁵ értelmezéséről szól, és amelyben a Bíróság megállapította, hogy az a vállalkozás is munkáltató lehet, amely a munkavállalókat úgy foglalkoztatja, hogy „az említett munkavállalókkal nincs szerződéses viszonyban”³⁶.

50. Végül, az összes munkaviszonyra jellemző alárendeltségi viszonyra vonatkozóan fel kell idézni a Haralambidis ítéletet,³⁷ amely arról a kérdéstről szól, hogy egy kikötői hatóság elnöke az EUMSZ 45. cikke (1) bekezdésének értelmében „munkavállalónak” minősül-e. A Bíróság erre a kérdésre igenlő választ adott, mivel úgy tekintette, hogy az olasz infrastruktúra- és közlekedésügyi miniszter irányítási és ellenőrzési, valamint adott esetben szankcionálási jogkörökkel rendelkezik az említett elnök vonatkozásában.³⁸ Az e két személy között fennálló kapcsolat jogi jellegét illetően a Bíróság emlékeztetett az állandó ítélkezési gyakorlatára, amely szerint „a foglalkoztatási kapcsolat közjogi vagy magánjogi jellege nem meghatározó”.³⁹

d) A nemzetközi magánjogra vonatkozó ítélkezési gyakorlat szerinti szempontok

51. A Bíróság az adott ügyek valamennyi körülményének a magánjogi kollíziós szabályok értelmezésének keretében történő értékelését is támogatta. Ezen ítélkezési gyakorlat szerint annak a helynek a konkrét meghatározása céljából, ahol a munkavállaló a munkáltatójával szemben fennálló kötelezettségeit teljesíti, a nemzeti bíróságnak valószínűsítő körülmények együttesére kell hivatkoznia.

52. A Voogsgeerd ítéletében,⁴⁰ amelynek tárgya a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 1980. június 19-én Rómában aláírásra megnyitott egyezmény (a továbbiakban: Római Egyezmény)⁴¹ rendelkezéseinek értelmezése volt, a Bíróság úgy vélte, hogy annak megállapítása érdekében, hogy egy vállalkozás ténylegesen munkáltatói minőségben jár-e el, a nemzeti bíróságnak „minden olyan objektív tényezőt figyelembe kell vennie, amely egy attól eltérő valós helyzet megállapítását teszi lehetővé, mint amely a szerződés feltételeiből kitűnik”.⁴²

29 2010. november 11-i Danosa ítélet (C-232/09, EU:C:2010:674).

30 A várandós, a gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló, 1992. október 19-i 92/85/EGK tanácsi irányelv (HL 1992. L 348., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 2. kötet, 110. o.).

31 Lásd: a jelen indítvány 43. pontja

32 2010. november 11-i Danosa ítélet (C-232/09, EU:C:2010:674, 46. és 47. pont).

33 2010. november 11-i Danosa ítélet (C-232/09, EU:C:2010:674, 39. és 40. pont).

34 2010. október 21-i Albron Catering ítélet (C-242/09, EU:C:2010:625).

35 A munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 2001. március 12-i 2001/23/EK tanácsi irányelv (HL 2001. L 82., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 98. o.).

36 2010. október 21-i Albron Catering ítélet (C-242/09, EU:C:2010:625, 21. és 31. pont).

37 2014. szeptember 10-i Haralambidis ítélet (C-270/13, EU:C:2014:2185).

38 2014. szeptember 10-i Haralambidis ítélet (C-270/13, EU:C:2014:2185, 30. pont).

39 2014. szeptember 10-i Haralambidis ítélet (C-270/13, EU:C:2014:2185, 40. pont).

40 2011. december 15-i Voogsgeerd ítélet (C-384/10, EU:C:2011:842).

41 A szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 1980. június 19-én Rómában aláírásra megnyitott egyezmény (a továbbiakban: Római Egyezmény, HL 1980. L 266. 1. o.; magyar nyelvű változat: HL 2005. C 169., 10. o.).

42 2011. december 15-i Voogsgeerd ítélet (C-384/10, EU:C:2011:842, 62. pont).

53. A Koelzsch ítéletében,⁴³ amely szintén az említett egyezmény rendelkezéseinek értelmezéséről szól, és amely – éppúgy, mint a jelen ügy – a fuvarozási ágazatban történő munkavégzésre vonatkozott, a Bíróság megállapította, hogy a nemzeti bíróságnak a munkavállaló tevékenységét jellemző valamennyi körülmény összességét figyelembe kell vennie, többek között azt, hogy „melyik államban található az a hely, ahonnan a munkavállaló a fuvarozási feladatait végzi, a feladataival kapcsolatos utasításokat kapja, és a munkáját szervezi, valamint [az a hely] ahol a munkaeszközök találhatóak”.⁴⁴ A nemzeti bíróságnak „azt is meg kell vizsgálnia, hogy melyek azok a helyek, ahová főként fuvaroz, melyek az árukirakodási helyek, valamint melyik az a hely, ahová a munkavállaló feladatai elvégzését követően visszatér”.⁴⁵

54. Annak a helynek a meghatározása szempontjából, ahol a munkavállaló a munkáltatójával szemben fennálló kötelezettségeit teljesíti a 2017. szeptember 14-i Nogueira és társai ítélet⁴⁶ is releváns, amelynek tárgya a „Brüsszel I” rendelet⁴⁷ értelmezése volt a légi személyszállítás ágazatában. Ebben az ítéletben a Bíróság megismételte, hogy a fent említett valószínűsítő körülmények a közlekedési ágazatbeli munkaviszonyokra is érvényesek, amelyeket a nemzeti bíróságoknak figyelembe kell venniük.⁴⁸ A Bíróság szerint a valószínűsítő körülmények e módszerének az alkalmazása „a jogviszonyok valódiságának a pontosabb tükrözését teszi lehetővé annyiban, amennyiben e módszernek a munkavállaló tevékenységével összefüggő összes elemet figyelembe kell vennie”.⁴⁹ Ebben az összefüggésben hangsúlyozni kell, hogy a Bíróság figyelmeztetett arra a kockázatra, hogy az uniós jog alkalmazása szempontjából a kapcsolódási pontot „használják eszközül, illetve [arra] hogy az hozzájáruljon [a megkerüléshez vezető] stratégiák megvalósításához”.⁵⁰

55. Legutóbb, a Bosworth és a Hurley ítéletben⁵¹ a Bíróság a második Luganói Egyezményt,⁵² és különösen a „munkavállaló” fogalmát értelmezte. Miután emlékeztetett az összes munkaviszony alapját képező alárendeltségi viszonyra, valamint arra, hogy minden esetben meg kell állapítani az ilyen viszony fennállását a felek közötti kapcsolatot jellemző összes tényállási elemre és körülményre figyelemmel, a Bíróság megállapította, hogy „az alakszerű szerződés hiánya nem zárja ki azt, hogy” az említett egyezmény vonatkozó rendelkezései értelmében vett „munkaviszony álljon fenn”.⁵³

3. A fent említett szempontoknak az alapügyben szereplő körülményekre történő alkalmazása

56. Azon hasznos szempontok azonosítása után, amelyek lehetővé teszik a munkaviszonyban a munkáltatói jogállás meghatározását, második lépésben ezeket az alapügyek körülményeire alkalmazni kell. Jóllehet a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy elvégezze a tények szükséges ellenőrzését, és adott esetben a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdésének b) pontját⁵⁴ az előtte folyamatban lévő ügyre alkalmazza, ugyanakkor a Bíróságnak kell a kérdést előterjesztő bíróság által közölt ténybeli és jogi helyzet figyelembevételével értelmeznie az uniós jogot annak érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróság rendelkezésére bocsássa az előtte folyó jogvita eldöntéséhez szükséges tényeket.⁵⁵

43 2011. március 15-i Koelzsch ítélet (C-29/10, EU:C:2011:151).

44 2011. március 15-i Koelzsch ítélet (C-29/10, EU:C:2011:151, 49. pont).

45 2011. március 15-i Koelzsch ítélet (C-29/10, EU:C:2011:151, 49. pont).

46 2017. szeptember 14-i Nogueira és társai ítélet, C-168/16 és C-169/16, EU:C:2017:688.

47 A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: „Brüsszel I” rendelet, HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242.; 6. o., HL 2011. L 124., 47. o.).

48 2017. szeptember 14-i Nogueira és társai ítélet, C-168/16 és C-169/16, EU:C:2017:688, 59. és 60. pont.

49 2017. szeptember 14-i Nogueira és társai ítélet (C-168/16 és C-169/16, EU:C:2017:688, 62. pont).

50 2017. szeptember 14-i Nogueira és társai ítélet (C-168/16 és C-169/16, EU:C:2017:688, 62. pont).

51 C-603/17, EU:C:2019:310.

52 A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2007. október 30-án aláírt, a Közösség nevében a 2008. november 27-i 2009/430/EK tanácsi határozattal (HL 2009. L 147., 1. o.) jóváhagyott egyezmény (a továbbiakban: második Luganói Egyezmény).

53 2019. április 11-i Bosworth és Hurley ítélet (C 603/17, EU:C:2019:310, 27. pont).

54 Vagy adott esetben – a szociális biztonsági rendszerek koordinálására vonatkozó szabályok területi és időbeli hatályától függően – az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdésének a) pontját.

55 2006. november 9-i Chateignier ítélet (C-346/05, EU:C:2006:711, 22. pont).

57. Először is meg kell jegyezni, hogy az olyan szerződéseken alapuló kapcsolat, amelyek értelmében az AFMB formálisan a tehergépkocsi-vezetők munkáltatója, csak indikatív jelleggel bír. Ezért jogszerűnek tűnik az AFMB munkáltatói jogkörének – legalább a szociális biztonsági rendszerek koordinálására vonatkozó szabályok tekintetében történő – kétségbe vonása abban az esetben, ha az nem tükrözi a munkaviszony tényleges fennállását, amelyet a továbbiakban az ügy iratai alapján ellenőrizni kell.

58. Amint arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutat,⁵⁶ az érintett személyek mind a szóban forgó időszakok előtt, mind ezen időszakokban munkavállalóként foglalkoztatott nemzetközi tehergépkocsi-vezetőként dolgoztak, és kizárólag hollandiai székhelyű fuvarozási vállalkozások nevében és kockázatára üzemeltetett nehézgépjárműveket vezettek. A szóban forgó időszakokban ezek a tehergépkocsi-vezetők gyakorlatilag határozatlan ideig korlátlanul az említett fuvarozási vállalkozások rendelkezésére álltak, amelyeknél a szóban forgó időszakok előtt többségükben munkavállalóként dolgoztak.

59. Amint azt a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi,⁵⁷ az AFMB 2011. októberi formális beavatkozását követően semmi, vagy csak kevés dolog változott a munkavállalók és az eredeti, Hollandiában székhellyel rendelkező munkáltatóik kapcsolatában a napi ügymenet szempontjából. Ugyanis továbbra is ez utóbbiak döntöttek a munkavállalók alkalmazása, tényleges munkafeltételei, tevékenységei és elbocsátása kérdésében. Úgy tűnik, hogy nem maga az AFMB alkalmazta a tehergépkocsi-vezetőket, hanem inkább a hollandiai székhelyű fuvarozási vállalkozások helyezték a munkavállalóikat az AFMB védnöksége alá. Egyébként a kérdést előterjesztő bíróság a Hollandiában letelepedett fuvarozási vállalkozásokat az alapvető munkafeltételek vonatkozásában megillető felügyeleti jogkörrel kapcsolatos példaként⁵⁸ az AFMB azon gyakorlatára hivatkozik, miszerint az azonnali hatállyal elbocsátja azokat a tehergépkocsi-vezetőket, akikre az említett társaságoknak már nincs szükségük.

60. A bérköltségeket illetően meg kell jegyezni, hogy még ha a munkabérek közvetlenül az AFMB fizette is a tehergépkocsi-vezetőknek, azt nyilvánvalóan a Hollandiában letelepedett vállalkozások finanszírozták, amelyek a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információk⁵⁹ szerint az AFMB-vel kötött megállapodások alapján bizonyos összegeket voltak kötelesek megfizetni az AFMB részére. Mindemellett, noha az AFMB nem tekinthető pusztán egyszerű „postafiók cégnek”, ugyanakkor valódi munkáltatónak sem minősíthető, hanem a munkabérek valamilyen kezelőjének kell tekinteni. A ténybeli háttér ismertetése során⁶⁰ a kérdést előterjesztő bíróság csupán azt állapítja meg, hogy az AFMB „gyakorlatilag papíron” volt csak munkáltató. Ezek az információk és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés megfogalmazása azt sugallja, hogy a tehergépkocsi-vezetők irányítására és ellenőrzésére irányuló jogkör a Hollandiában letelepedett vállalkozásokat illeti meg.

61. A fentiek fényében, a tények értékelését – amelyet a kérdést előterjesztő bíróságnak kell elvégeznie – nem érintve, úgy vélem, hogy kizárólag a Hollandiában székhellyel rendelkező fuvarozási vállalkozásokat kell az alapügyekben szereplő tehergépkocsi-vezetők 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdése b) pontja szerinti „munkáltatójának” tekinteni.

62. Ebből következik, hogy az alapügyekben szereplőhöz hasonló helyzetben azon fuvarozási vállalkozás szerinti tagállam, a jelen ügyben Hollandia szociális biztonságról szóló jogszabályait kell alkalmazni, amelyik az érintett személyt határozatlan időre, gyakorlatilag korlátlan rendelkezésre állás mellett felvette, az érintett személy felett tényleges utasítási jogot gyakorol, és amelynek ténylegesen viselnie kell a bérköltségeket.

56 Lásd: az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 5.2.2. pontja.

57 Lásd: az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 5.2.6. pontja.

58 Lásd: az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 5.2.6. pontja.

59 Lásd: az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 5.2.3. pontja.

60 Lásd: az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 7.1.5. pontja.

4. Válasz az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre

63. E megfontolások fényében az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdése b) pontjának i. alpontját – a ténykérdések vizsgálatának fenntartása mellett, ami a kérdést előterjesztő bíróság feladata – úgy kell értelmezni, hogy olyan körülmények között, mint amilyenek az alapügyekben szerepelnek, a munkavállalóként foglalkoztatott nemzetközi tehergépkocsi-vezetők munkáltatójának azon fuvarozási vállalkozás tekintendő, amely az érintettet felvette, amelynek az érintett ténylegesen határozatlan ideig korlátlanul rendelkezésére áll, amely az érintettel szemben a tényleges utasítási jogot gyakorolja, és amelynek ténylegesen viselnie kell a bérköltségeket.

C. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről

64. A kérdést előterjesztő bíróság a másodlagosan feltett előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésével lényegében azt kívánja megtudni, hogy abban az esetben, ha az AFMB-t kell munkáltatónak tekinteni, a munkavállalók kiküldetésének különleges feltételei az 1408/71 rendelet 14. cikke (1) bekezdése a) pontjának és a 883/2004 rendelet 12. cikkének alkalmazása céljából, analógia útján, részben vagy egészben az alapügyekben is érvényesek-e. A lehetséges analógiára való hivatkozást az az alapügy felei által nem vitatott tény magyarázza, hogy ezek a rendelkezések nem alkalmazandók az alapügyekben.

65. Tekintettel arra, hogy az első kérdésre azt a választ javaslom, hogy kizárólag a Hollandiában székhellyel rendelkező vállalkozásokat kell „munkáltatóknak” tekinteni, a második kérdést nem szükséges megválaszolni. Arra az esetre, ha a Bíróság ettől eltérő következtetésre jut, úgy vélem, e második kérdésre nemleges választ kell adni az alábbiakban kifejtett okok miatt.

66. Az első kérdés elemzéséhez hasonlóan a 883/2004 12. cikkének értelmezésére összpontosítok, mivel a megszövegezésben található kisebb eltérések ellenére lényegében ugyanazt a rendelkezést tartalmazza, mint az 1408/71 rendelet a 14. cikk (1) bekezdésének a) pontja.⁶¹

67. Véleményem szerint a 883/2004 rendelet 12. cikke nem alkalmazható, mivel az alapügyekben nem a szűkebb értelemben vett „kiküldetésről” van szó, inkább arról, hogy az AFMB határozatlan ideig biztosítja a munkavállalók hollandiai székhellyel rendelkező társaságok „rendelkezésére bocsátását”.

68. E megkülönböztetés egyértelművé tételének szükségessége nyilvánvalóvá válik a „kiküldetés” fogalmának az ítélkezési gyakorlatban megfogalmazott értelmezése alapján. Az FTS ítéletében⁶² a Bíróság megállapította, hogy a foglalkoztatás szerinti állam elve alóli, a fent említett rendelkezésekben előírt kivételek munkaerő-kölcsönző vállalkozás részvétele esetén csak akkor alkalmazhatók, ha két feltétel teljesül: az első feltétel, amely a munkavállalót a vállalkozás székhelyétől eltérő tagállamba kiküldő vállalkozás és az így kiküldött munkavállaló közötti szükséges kapcsolatra vonatkozik, megköveteli, hogy az e vállalkozás és munkavállaló közötti szerves kapcsolat a munkavállaló kiküldetésének időtartama alatt fennmaradjon. A második feltétel, amely az említett vállalkozás és a székhelye szerinti tagállam közötti kapcsolatra vonatkozik, azt követeli meg, hogy e vállalkozás szokásos mértékben végezzen érdemi tevékenységet e tagállam területén.⁶³

⁶¹ Lásd: a jelen indítvány 36. pontja.

⁶² 2000. február 10-i FTS ítélet (C-202/97, EU:C:2000:75).

⁶³ 2000. február 10-i FTS ítélet (C-202/97, EU:C:2000:75, 21–24. pont); 2018. február 6-i Altun és társai ítélet. (C-359/16, EU:C:2018:63, 34. pont).

69. Az ilyen szerves kapcsolat fennállásának bizonyítása érdekében az ítélkezési gyakorlat szerint⁶⁴ a körülmények összességéből nyilvánvalóan arra kell következtetni, hogy a munkaező-kölcsönző vállalkozás gyakorolja az utasítási jogot a munkavállalóval szemben. Ez a feltétel szükségszerűen azt is magában foglalja, hogy e vállalkozásnak a munkavállalóval szemben irányítási és ellenőrzési, valamint adott esetben szankcionálási jogkörökkel kell rendelkeznie. Másként fogalmazva, a munkaező-kölcsönző vállalkozásnak kell gyakorolnia az általában a „munkáltató” számára fenntartott jogokat. Márpedig, az első kérdésre adandó válasz keretében már megállapítást nyert, hogy az alapügyben ezt a szerepet a hollandiai székhellyel rendelkező fuvarozási vállalkozások töltötték be.⁶⁵ Ezen túlmenően az ügy irataiból kitűnik, hogy a tehergépkocsi-vezetők és az AFMB közötti kapcsolat alapvetően a munkabérek kifizetésére és a társadalombiztosítási járulékoknak a ciprusi hatóság felé történő teljesítésére korlátozódott. Egyébként meg kell jegyezni, hogy az AFMB az észrevételeiben nem cáfolta ezt az információt. Következésképpen úgy vélem, hogy az első feltétel a jelen ügyben nem teljesül.

70. A második feltételt illetően – az eljárásban résztvevők közül többekkel egyetértésben – először is meg kell jegyezni, hogy erről a feltételről nem rendelkezik a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdése b) pontjának i. alpontja.⁶⁶ Az e rendelkezésekben előírt kapcsolódási pont egészen egyszerűen a munkáltató székhelye. Ugyanakkor úgy látom, problémát okozhat az, ha az említett rendelkezések egybehangzó szövege ellenére az értelmezéssel egy olyan kiegészítő feltételt vezetnek be, amely megköveteli „hogy [a vállalkozás a] szokásos mértékben végezzen jelentős tevékenységet annak a tagállamnak a területén, ahol a székhelye található”. Emlékeztetni kell arra, hogy a szóban forgó feltételt az ítélkezési gyakorlat eredetileg egy másik rendelkezésre, nevezetesen az 1408/71 rendelet 14. cikkének (1) bekezdése a) pontjára⁶⁷ – amely a jelenleg hatályos 883/2004 rendelet 12. cikke (1) bekezdésével egyenértékű – vonatkozóan állapította meg. E feltételnek egy másik rendelkezésre történő alkalmazása anélkül, hogy figyelembe vennék e rendelkezés sajátos jellegét, a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdésének b) pontjában szabályozott rendelkezés hatályán való túlterjeszkedéssel lenne egyenértékű. Ehhez adódik az, hogy a Tanács – amint arra a Bizottság észrevételeiben rámutatott – egy ebbe az irányba mutató jogszabály-módosításra irányuló javaslatot nemrégiben elutasított.⁶⁸ Az e megközelítés gyakorlati megvalósításával kapcsolatos kételyektől eltekintve megjegyzem, hogy a gyakorlatban magának a kérdést előterjesztő bíróságnak is nehézségeket okoz a „jelentős tevékenység” javasolt feltételének alkalmazása, mivel erre vonatkozóan nem rendelkezik információval. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ugyanis kitűnik, hogy az iratokból nem lehet megválaszolni, hogy az AFMB megfelel-e ennek a feltételnek.⁶⁹ Következésképpen nem látom, hogy ez a megközelítés hogyan lehet releváns a jelen alapjogviták megoldása szempontjából.

71. A fentiekben kifejtett okok alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre nemleges választ adjon.

64 2000. február 10-i FTS ítélet (C-202/97, EU:C:2000:75, 24.pont).

65 Lásd: a jelen indítvány 61. pontja.

66 Sem az ezzel egyenértékű rendelkezés, az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdésének a) pontja.

67 2000. február 10-i FTS ítélet (C-202/97, EU:C:2000:75, 40. pont).

68 2016-ban a Bizottság a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet, valamint a 883/2004/EK rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló 987/2009/EK rendelet módosításáról szóló rendeletre irányuló javaslatában (COM (2016)815) a 987/2009/EK rendelet jelenlegi 14. cikke (5) bekezdése a) pontjának a következő cikkel történő felváltását javasolta. „Az alaprendelet II. címének alkalmazásában a »bejegyzett székhely vagy üzletviteli hely« az a bejegyzett székhely vagy üzletviteli hely, ahol a vállalkozás lényeges döntéseit hozza, és központi ügyviteli feladatait ellátja, feltéve, hogy a vállalkozás érdemi tevékenységet folytat az adott tagállamban”. A Miniszterek Tanácsa azonban elutasította a „jelentős tevékenység” feltételének bevezetését.

69 Lásd: az előzetes döntéshozatalra utaló határozat 7.2.5. pontja.

D. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdéstről

1. A „joggal való visszaélés” fogalma az ítélkezési gyakorlatban

72. A harmadlagosan feltett előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy az uniós joggal való visszaéléssel kapcsolatosaknak kell-e tekinteni az olyan körülményeket, mint amelyek az alapügyekben szerepelnek, amikor az AFMB-t kell „munkáltatónak” tekinteni, és a munkavállalók kiküldetésének sajátos feltételei nem alkalmazhatóak.⁷⁰

73. Figyelembe véve az első és a második kérdésre javasolt válaszokat, ezzel a harmadik kérdéssel a teljesség kedvéért foglalkozom, arra az esetre, ha a Bíróság az első két kérdésre eltérő választ adna.

74. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint nem lehet az európai uniós jogi normákra család módon vagy visszaélésszerűen hivatkozni.⁷¹ Ugyanez érvényes azokra az uniós jogi aktusokra, amelyeket beépítettek az EGT-megállapodásba⁷² és a Svájci Államszövetséggel kötött kétoldalú megállapodásokba. A visszaélésszerű magatartás fennállásának megállapításához egy objektív és egy szubjektív elem együttes fennállása szükséges.⁷³ Egyfelől, ami az objektív elemet illeti, e megállapításhoz az objektív körülmények összességéből annak kell következnie, hogy az uniós szabályozás által előírt feltételek formális betartása ellenére nem valósul meg e szabályozás célja.⁷⁴ Másfelől az ilyen megállapításhoz egy szubjektív elem fennállása is szükséges, vagyis az objektív körülmények összességéből annak kell következnie, hogy a szóban forgó ügyletek elsődleges célja valamely jogtalan előny megszerzése.⁷⁵ A visszaélésszerű magatartás tilalma nem releváns ugyanis azokban az esetekben, amikor a szóban forgó ügyleteknek lehet más magyarázata is, mint pusztán az előny megszerzése.

2. Az ítélkezési gyakorlatban megállapított szempontoknak a jelen ügyre történő alkalmazása

75. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat⁷⁶ értelmezése azt is magában foglalja, hogy kritikus szemmel kell megvizsgálni az AFMB és szerződéses partnerei, a Cipruson kívül letelepedett közúti fuvarozási vállalkozások között létrejött jogi konstrukciókat. Közelebbről: a kérdést előterjesztő bíróság kétségeit fejezi ki annak a jogi konstrukciónak az uniós joggal való összeegyeztethetőségével kapcsolatban, amely lehetővé teszi a társaság számára, hogy lényegében azzal a céllal válasszon székhelyet, hogy alkalmazottai az Unió vagy az EFTA olyan tagállamának szociális biztonságra vonatkozó jogszabályai hatálya alá tartozzanak, amelyben a levont társadalombiztosítási járulékok viszonylag alacsonyak.

70 A kérdést előterjesztő bíróság a kérdésében az „EFTA joga” kifejezést használja. Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság valószínűleg valójában az EGT jogára és a Svájci Államszövetséggel kötött társulási megállapodásra hivatkozik. Következésképpen ezt a kérdést át kell fogalmazni.

71 Lásd: 2006. február 21-i Halifax és társai ítélet (C-255/02, EU:C:2006:121, 68. pont); 2016. július 28-i Kratzer ítélet (C-423/15, EU:C:2016:604, 37. pont).

72 Lásd: az EFTA Bíróság 2017. szeptember 13-i Yara International ASA ítélete (E-15/16, [2017] EFTA Ct. Rep. 434, 49. pont), amelyből következik, hogy a joggal való visszaélés tilalma „az EGT jogának alapvető jellemzője”; az EFTA Bíróság 2012. október 3-i Arcade Drilling ítélet (E-15/11, [2012] EFTA Ct. Rep. 676, 88. és 89. pont), amelyben az EFTA Bíróság a Bíróság ítélkezési gyakorlatára támaszkodik.

73 Lásd: 2016. július 28-i Kratzer ítélet (C-423/15, EU:C:2016:604, 38. pontja).

74 Lásd: 2016. július 28-i Kratzer ítélet (C-423/15, EU:C:2016:604, 39. pontja, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

75 Lásd: 2016. július 28-i Kratzer ítélet (C-423/15, EU:C:2016:604, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

76 Lásd: az előzetes döntéshozatalra utaló határozat: 7.3. pontja.

76. A feltett kérdés megválaszolása előtt emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság maga nem dönthet arról, hogy egy magatartást visszaélésszerűnek kell-e tekinteni. A nemzeti bíróság feladata annak megállapítása, hogy a nemzeti jog bizonyítási szabályaira figyelemmel fennállnak-e a visszaélésszerű magatartás megállapításának feltételei az előtte folyó eljárásban.⁷⁷ A Bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálása során mindazonáltal pontosításokat adhat, amelyek célja, hogy útmutatást adjanak a nemzeti bíróságnak az uniós jog alkalmazásához.⁷⁸

a) Az objektív elem vizsgálata

77. A tényállás alapos vizsgálatát követően az objektív elemmel kapcsolatban úgy vélem, hogy a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdése b) pontja i. alpontjának alkalmazása céljából az AFMB „munkáltatói” jogállásához kapcsolódó feltételek az alapügyben csak formálisan teljesülnek. Mint a fentiekben rámutattam,⁷⁹ az AFMB ezt a jogállást csak bonyolult magánjogi konstrukciók révén szerezte meg, míg szerződéses partnerei tényleges ellenőrzést gyakoroltak a munkavállalók felett, ami a munkaviszony keretében általában a munkáltató joga.⁸⁰ Ehhez kapcsolódik továbbá, hogy az AFMB hivatkozhatott a belső piac alapvető szabadságaira annak érdekében, hogy Cipruson telepedjen le, és onnan a Hollandiában székhellyel rendelkező vállalkozások számára a munkabérek és társadalombiztosítási járulékok kezeléséből álló szolgáltatásokat nyújtson. Mindezen tényezőknek köszönhetően az AFMB hivatalosan „munkáltatóként” jelenhetett meg a szociális biztonsággal kapcsolatos ügyekben hatáskörrel rendelkező hatóságok előtt, és bizonyos tagállamok nyilvánvalóan elismerték e minőségét.⁸¹

78. Véleményem szerint az a körülmény, hogy a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok adott esetben „munkáltatóként” ismerték el az AFMB-t, és ennek megfelelően az alapügy irataiban szereplő információk alapján kiadták az A1-es igazolásokat, a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdése b) pontja, i. alpontjának helytelen alkalmazását jelenti, mivel annak ellenére, hogy a tényleges munkáltatók Hollandiában rendelkeznek székhellyel, azt eredményezi, hogy a tehergépkocsi-vezetőkre a holland szociális biztonsági jogszabályok helyett a ciprusi jogszabályokat kell alkalmazni.⁸² Egy ilyen eredmény ellentétes lenne a kollíziós szabályok alapjául szolgáló jogalkotási célkitűzéssel, azaz a nemzeti hatóságok számára annak lehetővé tételével, hogy objektív, világos és előre meghatározott kritériumok alapján könnyen meghatározzák a munkavállaló tényleges munkáltatóját, annak bejegyzett székhelyét vagy üzletviteli helyét, és ezáltal végül meghatározzák az adott esetben alkalmazandó szociális biztonsági rendszert. Megjegyzem egyébként, hogy a kollíziós szabályok viszonylagos egyszerűsége ellenére a jelen ügyben a látszat és a tényleges helyzet közötti különbség megzavarhatja a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságokat, és ezért hátrányosan befolyásolhatja az uniós jogalkotó által bevezetett szociális biztonsági rendszerek koordinációs mechanizmusának megfelelő működését.

77 Lásd: 2016. július 28-i Kratzer ítélet (C-423/15, EU:C:2016:604, 41. és 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

78 Lásd: 2015. december 17-i WebMindLicenses ítélet (C-419/14, EU:C:2015:832, 34. pont); 2017. november 22-i Cussens és társai ítélet (C-251/16, EU:C:2017:881, 59. pont).

79 Lásd: a jelen indítvány 57–61. pontja.

80 Lásd ebben az összefüggésben: 2015. december 17-i WebMindLicenses ítélet (C-419/14, EU:C:2015:832, 50. pont), amelyben a Bíróság, példaként a szolgáltató személyének eltávolítása érdekében tisztán színlelt megállapodások megkötésére hivatkozva megtagadja a visszaélésszerű magatartások megállapítását.

81 Az AFMB által nyújtott információk szerint az olyan tagállamok, mint Spanyolország, Lengyelország, Németország, Belgium és Románia, az AFMB-t munkáltatónak tekintették, és ez utóbbi székhelye alapján megállapították, hogy a területükön lakóhellyel rendelkező munkavállalóira a ciprusi szociális biztonságra vonatkozó jogszabályokat kell alkalmazni.

82 Amint arra a Bíróság a 2018. február 6-i Altun és társai ítéletében (C-359/16, EU:C:2018:63, 51. pont) rámutatott, az objektív elem abban áll, hogy nem teljesülnek az E101-es igazolás kiállításának, illetve az igazolásra való hivatkozásnak a feltételei.

b) A szubjektív elem vizsgálata

79. A szubjektív elem vonatkozásában megjegyzem, hogy a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az ügyletben szereplők szándékához kapcsolódó ezen második elem fennállásának megállapításához többek között figyelembe lehet venni a szóban forgó ügyletek tisztán színlelt jellegét.⁸³ Úgy vélem, hogy a jelen ügyben a szubjektív elem az AFMB és szerződéses partnereinek arra vonatkozó nyilvánvaló szándéka, hogy gazdasági tevékenységük optimalizálása céljából kikerüljék a szociális biztonságra vonatkozó holland jogszabályokat.⁸⁴ Amint azt a fentiekben említettem,⁸⁵ a szóban forgó tehergépkocsi-vezetők többsége az AFMB általi alkalmazása előtt Hollandiában letelepedett munkavállaló volt. Úgy tűnik, hogy az AFMB általi formális foglalkoztatás célja az volt, hogy ezeket e munkavállalókat kivonja a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdése b) pontjának i. alpontja értelmében főszabály szerint alkalmazandó holland jogszabályok hatálya alól.

80. Márpedig, amint azt a Bíróság az ítélezési gyakorlatában kiemelte,⁸⁶ a koordinációs rendeletekben előírt kollíziós szabályok kötelezőek a tagállamra nézve, és nem fogadható el, hogy az e szabályok hatálya alá tartozó biztosítottak akadályozzák ezek érvényesülését, kivonva magukat azok hatálya alól. Az említett szabályok kötelező jellege lehetővé teszi a létrehozott koordinációs mechanizmus megfelelő működésének biztosítását. Ugyanakkor elengedhetetlennek tűnik, hogy más szereplők, köztük a munkáltatók, akiknek általában kötelessége a társadalombiztosítási járulékok megfizetése, szintén tiszteletben tartsák e szabályok alkalmazását.

81. A kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő értékelésre is figyelemmel úgy vélem, hogy e jogi konstrukció végrehajtása a tehergépkocsi-vezetők szociális védelmének gyengüléséhez vezetett, miközben úgy tűnik, hogy a korábbi munkáltatók hasznot húztak a bérköltségek tekintetében. Vélhetőleg pontosan ez volt az AFMB célja, ha figyelembe vesszük a megrendelőinek a kérdést előterjesztő bíróság által felidézett különböző tanúvallomásait,⁸⁷ amelyeket az AFMB honlapján közzétettek, és amelyekben ez utóbbiak ezekkel az előnyökkel büszkélkednek, nevezetesen azzal, hogy bérköltségeket takarítottak meg oly módon, hogy közben fenntartották a tehergépkocsi-vezetők feletti tényleges ellenőrzést.

82. Ennek következtében véleményem szerint azt a következtetést kell levonni, hogy a rendelkezésre álló információk alapján joggal való visszaélés valósult meg.

83. Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a joggal való visszaélést jellemző két elem megvalósult, köteles ebből levonni a következtetéseket, és megtagadni a 883/2004/EK rendelet 13. cikke (1) bekezdése b) pontja i. alpontjának⁸⁸ az alapügyekben való alkalmazását. Az AFMB tehát nem hivatkozhat az állítólagos munkáltatói jogkörére abból a célból, hogy az RSVB-től a ciprusi jogszabályoknak a szóban forgó tehergépkocsi-vezetőkre való alkalmazhatósága megállapítását kérje.⁸⁹

83 Lásd: 2016. július 28-i Kratzer ítélet (C-423/15, EU:C:2016:604, 41. és 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).

84 Lásd: 2018. február 6-i Altun és társai ítélet (C-359/16, EU:C:2018:63, 52. pont), amelyből kitűnik, hogy a szubjektív elem általában akkor valósul meg, amikor az érintetteknek szándékában áll, hogy az E101-es igazoláshoz fűződő előnyökben való részesülés érdekében megkerüljék vagy kijátsszák az említett igazolás kiállításának feltételeit.

85 Lásd: a jelen indítvány 58. pontja.

86 Lásd: 2010. október 14-i van Delft és társai ítélet (C-345/09, EU:C:2010:610); 2017. július 13-i Soja ítélet (C-89/16, EU:C:2017:538, 42. pont).

87 Lásd: a jelen indítvány 5.2.9. pontja.

88 A szociális koordinálásra vonatkozó szabályok *ratione loci* és a *ratione temporis* alkalmazása függvényében ugyanez a helyzet az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdésének a) pontját illetően.

89 Véleményem szerint ez a következtetés azon az okfejtésen alapul, amelyet Poiares Maduro főtanácsnok fejtett ki a Halifax és társai ügyre vonatkozó indítványában (C-255/02, EU:C:2005:200, 68., 71. és 97. pont), amely szerint jogosulatlan és a kérdéses rendelkezés céljaival nyilvánvalóan ellentétes előny elérése érdekében nem lehet jogot megalapozó jogi rendelkezésére hivatkozni. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a szóban forgó jogi rendelkezést – a szó szerinti jelentésével ellentétben – úgy kell értelmezni, hogy nem biztosítja a hivatkozott jogot.

3. Válasz az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésre

84. A fenti megfontolások alapján az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban ismertetett tények és körülmények alátámasztják egy olyan helyzet fennállását, amelyben joggal való visszaélés valósult meg. Következésképpen az AFMB a ciprusi szociális biztonságra vonatkozó joggal való kapcsolat alátámasztásának céljából nem hivatkozhat a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdésének b) pontjára.

V. Véggövetkeztetés

85. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Centrale Raad van Beroep által előzetes döntéshozatal céljából előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

1. Az 1998. június 29-i 1606/98/EK tanácsi rendelettel módosított, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet 14. cikke (2) bekezdésének a) pontját, valamint a 2012. május 22-i 465/2012 európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított, a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 13. cikke (1) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy olyan körülmények között, mint amilyenek az alapügyekben szerepelnek – a ténykérdések vizsgálatának fenntartása mellett, ami a kérdést előterjesztő bíróság feladata –, a munkavállalóként foglalkoztatott nemzetközi tehergépkocsi-vezetők munkáltatójának azon fuvarozási vállalkozás tekintendő, amely az érintettet felvette, amelynek az érintett ténylegesen határozatlan ideig korlátlanul rendelkezésére áll, amely az érintettel szemben a tényleges utasítási jogot gyakorolja, és amelynek ténylegesen viselnie kell a bérköltségeket.
2. Azon különös feltételekre, amelyek mellett az olyan munkáltatók, mint a munkaerő-kölcsönzők és egyéb közvetítők, az 1408/71 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének a) pontjában és a 883/2004 rendelet 12. cikkében szabályozott, a foglalkoztatás szerinti állam elve alóli kivételekre hivatkozhatnak, nem lehet analógia útján az említett 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának és az említett 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdése b) pontjának alkalmazása céljából hivatkozni.
3. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban ismertetett tények és körülmények alátámasztják egy olyan helyzet fennállását, amelyben joggal való visszaélés valósult meg. Következésképpen az AFMB a ciprusi szociális biztonsági joggal való kapcsolat alátámasztásának céljából nem hivatkozhat sem az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdésének a) pontjára, sem pedig a 883/2004 rendelet 13. cikke (1) bekezdésének b) pontjára.